

Regeringens proposition

1983/84: 126

om ändringar i det kontanta arbetsmarknadsstödet m.m.;

beslutad den 1 mars 1984.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

ANNA-GRETA LEIJON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag om en rad ändringar i det kontanta arbetsmarknadsstödet. Vissa av förslagen berör också arbetslöshetsförsäkringen.

Ändringsförslagen rör bl.a. den s.k. 50-dagarsregeln, arbetslöshetsbegreppet för företagare och ersättningsrätten vid barntillsyn. Dessutom föreslås efter mönster från den allmänna försäkringen införandet av regler om omprövning och rättelse av felaktiga beslut.

Härutöver föreslås en rad ändringar i regelsystemet för det kontanta arbetsmarknadsstödet i syfte att förenkla handläggningen av ärendena. Förslagen i denna del rör framför allt reglerna om ersättningstid och kvalifikationsvillkoren.

I propositionen begärs vidare anslag för bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag under budgetåret 1984/85 med 2 447 889 000 kr.

Det föreslås att ändringarna skall träda i kraft den 1 juli 1984.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring¹

dels att 12, 13, 21, 24, 30, 32, 97 och 99 §§ samt rubriken närmast efter 96 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 96 a och 96 b §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Dagpenning får ej utges för söndag. För helgdag som ej infaller på söndag samt för påskafton, pingstafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton får dagpenning utges endast om dagpenning utgår för minst två ytterligare dagar under samma kalendervecka och en arbetslös dag infaller omedelbart före eller efter helgen.

Dagpenning får, om inte arbetsmarknadsstyrelsen medger undantag, ej utges för lördag eller söndag.

Dagpenning får ej utges för tid under vilken försäkrad uppbär föräldrapenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

13 §

Dagpenning får icke utgå förrän den försäkrade under en sammanhängande tid av fem kalenderveckor varit arbetslös fem dagar (karensvillkor). I karenstid inräknas endast dag för vilken dagpenning skulle utgått, om karenstiden gått till ända.

I fråga om medlem som före arbetslöshetens inträde haft sin huvudsakliga försörjning genom verksamhet som självständig företagare får erkänd arbetslöshetskassa föreskriva en karenstid om högst två månader. Därvid skall den tid inom vilken karenstiden beräknas förlängas i motsvarande omfattning.

21 §

Sedan försäkrad erhållit ålderspension skall han eller hon, när ansökan om ersättning därefter första gången görs under verksamhetsåret, inplaceras i avdragsklass en-

Sedan försäkrad erhållit ålderspension skall han eller hon, när ansökan om ersättning därefter första gången görs under verksamhetsåret, inplaceras i avdragsklass en-

¹ Lagen omtryckt 1982: 432.

Nuvarande lydelse

ligt en av arbetsmarknadsstyrelsen fastställd pensionsavdragstabell. Dagpenning skall, sedan den fastställts enligt bestämmelserna i 20 § första stycket, nedsättas med det mot avdragsklassen svarande avdragsbeloppet. Ersättning som understiger *fyra* kronor för dag utbetalas ej.

Rätten till ersättning upphör, när den försäkrade börjar uppbära ålderspension med en tjänstetidsfaktor som uppgår till 0,8 eller mer och pensionen utgår på grund av förvärvsarbete. Vad som nu har sagts gäller dock inte tilläggspension i form av ålderspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Föreslagen lydelse

ligt en av arbetsmarknadsstyrelsen fastställd pensionsavdragstabell. Dagpenning skall, sedan den fastställts enligt bestämmelserna i 20 § första stycket, nedsättas med det mot avdragsklassen svarande avdragsbeloppet. Ersättning som understiger *tio* kronor för dag utbetalas ej.

24 §

Ersättning till försäkrad som regelbundet utför deltidsarbete under veckor då han i övrigt är arbetslös, utgår med högst 50 dagpenningbelopp. Arbetslöshetskassan får dock för enskild medlem medge att antalet belopp ökas till 150. Om arbetsmarknadsstyrelsen medger det, och särskilda skäl föreligger, kan det antal dagpenningbelopp som skall utgå till medlemmen ökas ytterligare.

För en försäkrad som regelbundet utför deltidsarbete under veckor då han i övrigt är arbetslös får, om det finns särskilda skäl, regeringen eller, efter regeringens bestämmande, arbetsmarknadsstyrelsen föreskriva begränsningar i ersättningsrätten.

30 §²

Är det sannolikt att arbete som avses i 29 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar eller mer än tio dagar, utgör avstängningstiden fem, tio respektive 20 ersättningsdagar. I avstängningstiden inräknas endast dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller dagpenning skulle ha utgått, om avstängningen inte hade skett, eller dagar under vilka den försäkrade har utfört förvärvsarbete. Den totala avstängningstiden får dock inte överstiga 14, 28 respektive 56 kalenderdagar.

Inträffar under avstängningstiden förhållande som avses i 29 §, beräknas ny avstängningstid i enlighet med bestämmelserna i första stycket, om inte den nya avstängningstiden ryms inom den löpande avstängningstiden.

Är det uppenbart att en försäkrad ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då den försäkrade vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall den försäkrade vara avstängd till dess han eller hon ut-

Är det uppenbart att en försäkrad ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då den försäkrade vid upprepade tillfällen *antingen* har avvisat erbjudet sådant arbete *eller lämnat sitt arbete frivilligt utan giltig anled-*

² Senaste lydelse 1982: 1220.

^{†1} Riksdagen 1983/84. 1 saml. Nr 126

Nuvarande lydelse

fört förvärvsarbete under 20 dagar.

Föreslagen lydelse

ning, skall den försäkrade vara avstängd till dess han eller hon utfört förvärvsarbete under 20 dagar.

Avstängningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges i 29 § inträffat.

32 §

Ansökan om ersättning göres skriftligen hos arbetslöshetskassan. Vid ansökningen skall fogas intyg av arbetsgivare om den försäkrades arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den försäkrades ersättningsrätt.

Ansökan om ersättning göres skriftligen hos arbetslöshetskassan. Vid ansökningen skall fogas intyg av arbetsgivare om den försäkrades arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den försäkrades ersättningsrätt. *Kan sådant intyg endast med stora svårigheter införskaffas, får arbetsförhållandena och övriga uppgifter styrkas på annat sätt.*

Intyg och övriga uppgifter skall förvaras bland kassans handlingar.

Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyg som avses i första stycket enligt formulär som fastställts av arbetsmarknadsstyrelsen.

Talan mot arbetslöshetskassas och arbetsmarknadsstyrelsens beslut

Överklagande av arbetslöshetskassas och arbetsmarknadsstyrelsens beslut *m.m.*

96 a §

Beslut av en erkänd arbetslöshetskassa i ärenden om försäkring enligt denna lag skall omprövas av kassan, om det begärs av en försäkrad som beslutet angår och beslutet inte har meddelats med stöd av 96 b §.

Vid omprövningen får beslutet inte ändras till den försäkrades nackdel.

96 b §

Även om begäran om omprövning inte har framställts, skall arbetslöshetskassan ändra beslutet i ett ärende om försäkring enligt denna lag som har fattats av kassan och inte har prövats av arbetsmarknadsstyrelsen,

1. om beslutet på grund av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2. om beslutet har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag,

3. om beslutet har blivit oriktigt på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller annan liknande orsak.

Ändring behöver inte göras om oriktigheten är av ringa betydelse.

Ett beslut får inte ändras till den försäkrades nackdel, om den beslutade förmånen har förfallit till betalning och inte heller i annat fall om det finns synnerliga skäl mot det.

Ändring enligt denna paragraf får inte ske sedan mer än två år förflutit från den dag då beslutet meddelades. Ändring får dock ske även efter utgången av denna tid, om det först därefter har kommit fram att beslutet har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag eller om det finns andra synnerliga skäl.

97 §

Talan mot beslut av erkänd arbetslöshetskassa föres genom besvär hos arbetsmarknadsstyrelsen.

Beslut av en erkänd arbetslöshetskassa får överklagas hos arbetsmarknadsstyrelsen genom besvär. Kassans beslut får dock inte överklagas innan kassan har omprövat sitt beslut enligt 96 a §. Överklagas ett beslut innan det har omprövats skall överklagandet anses som en begäran om omprövning enligt den paragrafen.

99 §

Besvär skall inges till den myndighet eller det organ som har meddelat beslutet. Den omständigheten att besvären ingivits eller insänts direkt till den myndighet som har att pröva besvären utgör dock ej hinder för besvärens upptagande till prövning, om de inkommit före besvärstidens utgång.

Beträffande tid för anförande av besvär gäller även i fråga om erkänd arbetslöshetskassas beslut bestämmelserna i 12 § andra stycket förvaltningslagen (1971:290). Besvär över arbetsmarknadsstyrelsens beslut om vägrad registrering föres sist inom två månader från beslutets dag.

Vad som sägs i denna paragraf om besvär skall i tillämpliga delar gälla en begäran om omprövning enligt 96 a §.

Kassas beslut och arbetsmarknadsstyrelsens beslut enligt denna lag länder till omedelbar cfterrättelse, om ej annat angivits i beslutet eller bestämmes av myndighet som har att pröva beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

De nya bestämmelserna i 96 a och 97 §§ tillämpas inte på beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Bestämmelserna i 96 b § om ändring av beslut tillämpas även på beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd¹

dels att 10 och 17 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 1, 6, 8, 9, 12-15, 24, 27, 30, 31 och 33 §§ samt rubriken närmast efter 30 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 30 a och 30 b §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Kontant arbetsmarknadsstöd utges enligt denna lag vid arbetslöshet till

1. den som icke är försäkrad enligt lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring,

2. försäkrad enligt nämnda lag som efter inträdet i erkänd arbetslöshetskassa ännu ej uppfyllt medlemsvillkoret enligt lagen,

3. försäkrad enligt nämnda lag som ej har rätt till ersättning enligt lagen på grund av att ersättningsperiod gått till ända sedan han uppnått 60 års ålder, *eller*

4. försäkrad enligt nämnda lag som ej har rätt till ersättning enligt lagen på grund av att ersättningsperiod gått till ända sedan han uppnått 55 års ålder och blivit arbetslös av anledning som anges i 14 § andra stycket.

3. försäkrad enligt nämnda lag som ej har rätt till ersättning enligt lagen på grund av att ersättningsperiod gått till ända sedan han uppnått 60 års ålder.

6 §

Rätt till kontant arbetsmarknadsstöd föreligger, om den arbetslöse under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde utfört förvärvsarbete i minst fem månader (arbetsvillkor). Här-

Rätt till kontant arbetsmarknadsstöd föreligger, om den arbetslöse under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde utfört förvärvsarbete i minst fem månader (arbetsvillkor). Här-

¹ Lagen omtryckt 1982: 433.

Nuvarande lydelse

vid *tages* hänsyn endast till månad då förvärvsarbete utförts *minst tio dagar och minst 70 timmar*.

Tid då förvärvsarbete har utförts får icke räknas mer än en gång för uppfyllande av arbetsvillkoret.

Föreslagen lydelse

vid *tas* hänsyn endast till månad då förvärvsarbete utförts minst 75 timmar.

8 §

Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § inräknas icke tid då sökanden varit hindrad att arbeta på grund av styrkt sjukdom, värnpliktstjänstgöring, vuxenutbildning, yrkesinriktad rehabilitering, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vård av eget barn eller adoptivbarn som ej fyllt två år, i den mån sådan tid ej enligt 7 § jämställs med tid under vilken förvärvsarbete utförts.

Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § inräknas icke tid då sökanden varit hindrad att arbeta på grund av styrkt sjukdom, värnpliktstjänstgöring, vuxenutbildning, yrkesinriktad rehabilitering, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vård av eget barn eller adoptivbarn som ej fyllt två år, i den mån sådan tid ej enligt 7 § jämställs med tid under vilken förvärvsarbete utförts. *Den tid som inte räknas in i ramtiden får dock inte överstiga två år.*

9 §

Den som i minst *tre månader* i anslutning till att han avslutat *ungdomsutbildning, sådan yrkesinriktad vuxenutbildning* på heltid som omfattar minst ett läsår och som berättigar till studiesocialt stöd eller arbetsmarknadsutbildning som omfattar minst *tre månader*, stått till arbetsmarknadens förfogande som arbetssökande genom den offentliga arbetsförmedlingen är berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd, utan att ha uppfyllt arbetsvillkoret. *Sökanden skall dock ställa sig till arbetsmarknadens förfogande inom fem månader från utbildningens avslutande, om ej särskilda skäl föreligger.*

Arbetslös som avses i 1 § 3 och 4 skall vid tillämpning av första stycket anses ha fullgjort arbetsvillkoret.

Den som i minst *90 kalenderdagar under en ramtid av tio månader* i anslutning till att han avslutat *utbildning* på heltid som omfattar minst ett läsår och som berättigar till studiesocialt stöd eller arbetsmarknadsutbildning som omfattar minst *fem månader*, stått till arbetsmarknadens förfogande som arbetssökande genom den offentliga arbetsförmedlingen *eller förvärvsarbetat* är berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd, utan att ha uppfyllt arbetsvillkoret. *Vid bestämmande av ramtid inräknas inte tid då sökanden har varit hindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom, värnpliktstjänstgöring, havandeskap eller vård av eget barn eller adoptivbarn som inte har fyllt två år.*

Arbetslös som avses i 1 § 3 skall vid tillämpning av första stycket anses ha fullgjort arbetsvillkoret.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Vid tillämpning av 6, 7, 8 och 9 §§
tages ej hänsyn till tid innan sökanden uppnått 15 års ålder.

12 §

Kontant arbetsmarknadsstöd får ej utges för söndag. För helgdag som ej infaller på söndag samt för påskafton, pingstafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton får stöd utges endast om stöd utgår för minst två ytterligare dagar under samma kalendervecka och en arbetslös dag infaller omedelbart före eller efter helgen.

Kontant arbetsmarknadsstöd får, om inte arbetsmarknadsstyrelsen medger undantag, ej utges för lördag eller söndag.

Stöd får ej utges för tid under vilken stödtagaren uppbär föräldrapenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

13 §

Kontant arbetsmarknadsstöd får icke utgå förrän sökanden under en sammanhängande tid av fem kalenderveckor varit arbetslös fem dagar (karensvillkor). I karenstid inräknas endast dag för vilken stöd skulle ha utgått, om karenstiden gått till ända.

Kontant arbetsmarknadsstöd får icke utgå förrän sökanden varit arbetslös fem dagar (karensvillkor). I karenstid inräknas endast dag för vilken stöd skulle ha utgått, om karenstiden gått till ända.

I fråga om den som före arbetslöshetens inträde haft sin huvudsakliga försörjning genom verksamhet som självständig företagare gäller en karenstid om två månader. Den tid inom vilken karenstiden beräknas skall för sådan sökande utgöra sex månader. Arbetsmarknadsstyrelsen får, om särskilda skäl föreligger, föreskriva att kortare karenstid skall gälla.

Sökande som avses i 1 § 3 och 4 behöver ej uppfylla karensvillkoret. Detsamma gäller den som är ersättningsberättigad enligt 9 §.

Sökande som avses i 1 § 3 behöver ej uppfylla karensvillkoret. Detsamma gäller den som är ersättningsberättigad enligt 9 §.

14 §

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår under längst 150 dagar från det karensvillkoret uppfyllts (ersättningsperiod), om ej annat följer av 15 § sista stycket. Har stödtagaren

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår under längst 150 dagar från det karensvillkoret uppfyllts (ersättningsperiod), om ej annat följer av 15 § sista stycket. Har stödtagaren

Nuvarande lydelse

uppnått 55 års ålder innan ersättningsperioden gått till ända, är perioden i stället 300 dagar. Sedan stödtagaren uppnått 60 års ålder, är ersättningsperioden *icke begränsad*. Detsamma gäller sökande som avses i 1 § 4.

Även i fråga om den som fyllt minst 55 år innan ersättningsperioden gått till ända är ersättningsperioden obegränsad, om han blivit arbetslös som en omedelbar följd av nedläggning av eller bestående ändring i driften vid företag där han var anställd eller avveckling av hans verksamhet som självständig företagare på grund av omfattande eller genomgripande förändring i ortens näringsliv eller i den näringsgren där han utövade verksamheten samt om han i minst 24 månader under de tre åren närmast före arbetslöshetens inträde utfört förvärvsarbete.

Rätten till kontant arbetsmarknadsstöd upphör vid utgången av månaden före den under vilken den arbetslöse fyller 65 år eller när han dessförinnan börjar uppbära hel ålderspension, hel förtidspension eller helt sjukbidrag enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

15 §

Om arbetslöshet upphör innan ersättningsperioden gått till ända, har stödtagaren, om annat ej följer av 16 §, rätt till kontant arbetsmarknadsstöd under återstående antal dagar av perioden vid ny arbetslöshet, även om han då ej uppfyller arbetsvillkoret och karensvillkoret.

Har ersättningsperioden gått till ända men har stödtagaren *under perioden ånyo* uppfyllt arbetsvillkoret, utgår kontant arbetsmarknadsstöd under ytterligare ersättningsperiod. Därvid skall dock karensvillkoret ånyo uppfyllas. Den nya ersättningsperioden räknas från inträdet av den arbetslöshet, då stödtagaren senast uppfyllde arbetsvillkoret.

Till den som regelbundet utför deltidarbete under tid då han i övrigt är arbetslös utgår ersättning under högst 50 dagar. Om särskilda skäl föreligger, får dock ersättningstiden förlängas till vad som eljest gäller.

Föreslagen lydelse

uppnått 55 års ålder innan ersättningsperioden gått till ända, är perioden i stället 300 dagar. Sedan stödtagaren uppnått 60 års ålder, är ersättningsperioden *450 dagar*.

Har ersättningsperioden gått till ända men har stödtagaren *inom en tid av tolv månader dessförinnan* uppfyllt arbetsvillkoret, utgår kontant arbetsmarknadsstöd under ytterligare ersättningsperiod. Därvid skall dock karensvillkoret ånyo uppfyllas. Den nya ersättningsperioden räknas från inträdet av den arbetslöshet, då stödtagaren senast uppfyllde arbetsvillkoret.

För den som regelbundet utför deltidarbete under tid då han i övrigt är arbetslös får, om det finns särskilda skäl, regeringen eller, efter regeringens bestämmande, arbetsmarknadsstyrelsen föreskriva begränsningar i ersättningsrätten.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Stödtagare som blivit ersättningsberättigad med stöd av 9 § kan icke erhålla kontant arbetsmarknadsstöd under ny ersättningsperiod utan att uppfylla arbetsvillkoret enligt 6-8 §§, om ej särskilda skäl föreligger.

24 §

Uppbär stödtagare änke- eller änklingspension eller annan ålderspension än enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring eller mindre än hel förtidspension, mindre än helt sjukbidrag eller halv ålderspension enligt nämnda lag eller delpension enligt lagen (1975: 380) om delpensionsförsäkring, nedsättes det kontanta arbetsmarknadsstödet med pensionsbeloppet.

Uppbär stödtagare änke- eller änklingspension eller annan ålderspension än enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring eller mindre än hel förtidspension, mindre än helt sjukbidrag eller halv ålderspension enligt nämnda lag eller delpension enligt lagen (1979: 84) om delpensionsförsäkring, nedsättes det kontanta arbetsmarknadsstödet med pensionsbeloppet.

Uppbär stödtagare livränta från försäkringsinrättning på grund av yrkeskada eller olycksfall, nedsättes stödet enligt grunderna i första stycket.

Ersättning understigande *fyra* kronor för dag utbetalas ej. Brutet krontal utjämnas till närmast högre krontal.

Ersättning understigande *tio* kronor för dag utbetalas ej. Brutet krontal utjämnas till närmast högre krontal.

27 §²

Är det sannolikt att arbete som avses i 26 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar eller mer än tio dagar, utgör avstängningstiden fem, tio respektive 20 ersättningsdagar. I avstängningstiden inräknas endast dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller kontant arbetsmarknadsstöd skulle ha utgått, om avstängningen inte hade skett, eller dagar under vilka stödtagaren har utfört förvärvsarbete. Den totala avstängningstiden får dock inte överstiga 14, 28 respektive 56 kalenderdagar.

Inträffar under avstängningstiden förhållande som avses i 26 §, beräknas ny avstängningstid i enlighet med bestämmelserna i första stycket, om inte den nya avstängningstiden ryms inom den löpande avstängningstiden.

Är det uppenbart att stödtagaren ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då stödtagaren vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall stödtagaren vara av-

Är det uppenbart att stödtagaren ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då stödtagaren vid upprepade tillfällen *antingen* har avvisat erbjudet sådant arbete *eller lämnat sitt arbe-*

² Senaste lydelse 1982: 1221.

Nuvarande lydelse

stängd till dess han eller hon utfört förvärvsarbete under 20 dagar.

Avstängningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges i 26 § inträffat.

Föreslagen lydelse

te frivilligt utan giltig anledning, skall stödtagaren vara avstängd till dess han eller hon utfört förvärvsarbete under 20 dagar.

30 §

Ansökan om kontant arbetsmarknadsstöd göres skriftligen hos länsarbetsnämnden i det län där sökanden är bosatt. Vid ansökningen skall fogas intyg av arbetsgivaren om sökandens arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av hans rätt till stöd.

Ansökan om kontant arbetsmarknadsstöd göres skriftligen hos länsarbetsnämnden i det län där sökanden är bosatt. Vid ansökningen skall fogas intyg av arbetsgivaren om sökandens arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av hans rätt till stöd. *Kan sådant intyg endast med stora svårigheter införskaffas, får arbetsförhållandena och övriga uppgifter styrkas på annat sätt.*

Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyg som avses i första stycket enligt formulär som fastställs av arbetsmarknadsstyrelsen.

Utbetalning av kontant arbetsmarknadsstöd göres av den allmänna försäkringskassa i vilken sökanden är inskriven.

Talan mot länsarbetsnämnds, allmän försäkringskassas, arbetsmarknadsstyrelsens och försäkringsrätts beslut

Överklagande av länsarbetsnämnds, allmän försäkringskassas, arbetsmarknadsstyrelsens och försäkringsrätts beslut m.m.

30 a §

Beslut av en länsarbetsnämnd i ärenden om stöd enligt denna lag skall omprövas av nämnden, om det begärs av en enskild som beslutet angår och beslutet inte har meddelats med stöd av 30 b §.

Vid omprövningen får beslutet inte ändras till den enskildes nackdel.

30 b §

Även om begäran om omprövning inte har framställts, skall länsarbetsnämnden ändra beslutet i ett ärende om stöd enligt denna lag som har fattats av nämnden och inte har prövats av arbetsmarknadsstyrelsen,

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1. om beslutet på grund av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet,

2. om beslutet har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag,

3. om beslutet har blivit oriktigt på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller annan liknande orsak.

Ändring behöver inte göras om oriktigheten är av ringa betydelse.

Ett beslut får inte ändras till den enskildes nackdel, om den beslutade förmånen har förfallit till betalning och inte heller i annat fall om det finns synnerliga skäl mot det.

Ändring enligt denna paragraf får inte ske sedan mer än två år förflutit från den dag då beslutet meddelades. Ändring får dock ske även efter utgången av denna tid, om det först därefter har kommit fram att beslutet har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag eller om det finns andra synnerliga skäl.

31 §

Talan mot beslut av länsarbetsnämnd enligt denna lag föres genom besvär hos arbetsmarknadsstyrelsen.

Beslut av länsarbetsnämnd enligt denna lag får överklagas hos arbetsmarknadsstyrelsen genom besvär. Nämndens beslut får dock inte överklagas innan nämnden har omprövat sitt beslut enligt 30 a §. Överklagas ett beslut innan det har omprövats skall överklagandet anses som en begäran om omprövning enligt den paragrafen.

I fråga om ärende som i första instans handlägges av allmän försäkringskassa har bestämmelserna i 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962: 381) om allmän försäkring om ändring av beslut samt talan mot allmän försäkringskassas och försäkringsrätts beslut motsvarande tillämpning.

33 §

Besvär skall inges till den myndighet eller det organ som har meddelat beslutet. Den omständigheten att besvären ingivits eller insänts direkt till den myndighet som har att pröva besvären utgör dock ej hinder för besvärens upptagande till prövning, om de inkommit före besvärstidens utgång.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Vad som sägs i denna paragraf om besvär skall i tillämpliga delar gälla en begäran om omprövning enligt 30 a §. Begäran om omprövning av ett beslut skall ske inom samma tid som besvär skall anföras mot beslutet.

Länsarbetsnämnds, allmän försäkringskassas, arbetsmarknadsstyrelsens, riksförsäkringsverkets och försäkringsrätts beslut länder till omedelbar efterrättelse, om ej annat angivits i beslutet eller bestäms av myndighet som har att pröva beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

I fråga om den som före ikraftträdandet har beviljats kontant arbetsmarknadsstöd med stöd av 1 § 4 eller 14 § första och andra styckena gäller dessa bestämmelser i sin äldre lydelse under återstoden av ersättningsperioden.

I fråga om den som har anmält sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen såsom arbetslös före ikraftträdandet prövas rätten till kontant arbetsmarknadsstöd enligt 6, 8 och 9 §§ i sin äldre lydelse, om inte de nya bestämmelserna är förmånligare för sökanden.

De nya bestämmelserna i 30 a och 31 §§ tillämpas inte på beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Bestämmelserna i 30 b § om ändring av beslut tillämpas även på beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Utdrag
ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-03-01

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Feldt, Sigurdson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Boström, Bodström, Göransson, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Leijon

Proposition om ändringar i det kontanta arbetsmarknadsstödet m. m.

1 Inledning

De gällande lagarna om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd trädde i kraft den 1 januari 1974. Sedan dess har ändringar gjorts i reglerna för arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) vid ett flertal tillfällen. Bl.a. har ersättningsnivåerna höjts upprepade gånger. Under det senaste året har frågan om ytterligare ändringar i regelsystemen aktualiserats genom en rad framställningar från olika myndigheter och organisationer.

I årets budgetproposition (prop. 1983/84: 100 bil. 12 s. 119) anmälde jag att jag avsåg att föreslå regeringen att i särskild proposition förelägga riksdagen förslag i fråga om ändringar i reglerna för arbetslöshetsersättningarna och vissa därmed sammanhängande frågor. Jag vill nu anmäla de förslag till ändringar som jag finner angelägna att genomföra i arbetslöshetsförsäkringen och KAS. Ändringarna gäller i första hand KAS men vissa av dem bör medföra motsvarande ändringar även i försäkringen.

Jag har också övervägt frågan om en höjning av dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen. Denna fråga har berörts i flera framställningar till arbetsmarknadsdepartementet. Senast har Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation och Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO) i en skrivelse den 6 februari 1984 bl.a. hemställt att dagpenningen höjs till 340 kr. fr.o.m. den 1 juli 1984.

Jag kommer inte att föreslå någon höjning av dagpenningen i detta sammanhang. Denna fråga, liksom frågan hur en sådan höjning bör finansieras, kan bedömas bättre när förhandlingarna i den pågående avtalsrörelsen har slutförts. Jag avvaktar därför med att lägga fram förslag i dessa delar.

2 Allmänna överväganden

2.1 50-dagarsregeln

I såväl arbetslöshetsförsäkringen som KAS finns regler som begränsar ersättningsrätten till 50 dagar för den som regelbundet utför deltidsarbete under tid då han eller hon i övrigt är arbetslös. Antalet ersättningsdagar kan höjas till 150, men först efter prövning i varje enskilt fall. Om det föreligger särskilda skäl kan, för den som är berättigad till en ersättningsperiod som är längre än 150 dagar, ytterligare förlängning medges efter prövning av arbetsmarknadsstyrelsen (AMS).

I en framställning den 1 oktober 1982 har AMS föreslagit vissa ändringar i dessa regler. Enligt AMS medför den s.k. 50-dagarsregeln i sin nuvarande utformning ett sådant administrativt merarbete att det inte är försvarbart att behålla regeln. AMS föreslår därför att bestämmelserna ändras så att ersättning får utges under 150 ersättningsdagar i stället för som nu 50. En eventuell förlängning härutöver skall alltid prövas av AMS. Liknande synpunkter när det gäller 50-dagarsregelns utformning har förts fram också i andra sammanhang.

För egen del gör jag följande bedömning i denna fråga.

När det gäller ersättningsrätten i samband med deltidsarbete har reglerna inom arbetslöshetsförsäkringen sedan länge varit restriktiva. Bakgrunden till detta har främst varit farhågorna för att arbetstagarna vid en vikande konjunktur skall stanna kvar i företaget på deltid och uppbära arbetslöshetsersättning som en löneutfyllnad i avvaktan på att arbetstiden utökas till heltid igen. Den största risken med att en sådan situation får pågå under en längre tid har med rätta ansetts vara att såväl den ersättningsberättigade som arbetsgivaren skulle sakna intresse av att förhållandet ändras. Detta kan hindra den nödvändiga rörligheten under en period av strukturuomvandling i näringslivet då det finns efterfrågan på arbetskraft inom nya sektorer.

Det finns enligt min mening flera omständigheter som talar för att den hittillsvarande restriktiva inställningen inte längre behöver upprätthållas. En sådan omständighet är tillkomsten av lagen om anställningsskydd och de begränsningar som finns i fråga om rätten att permittera. De fall av deltidsarbete i kombination med arbetslöshetsersättning som nu förekommer gäller i första hand inte företag som inskränker på arbetstiden och håller kvar de anställda i deltidsarbete. Flertalet sådana fall förekommer i dag i stället inom den offentliga sektorn, även om det där finns en klar tendens mot en ökning av arbetstiden samtidigt som arbetsförmedlingarna aktivt arbetar för att minska antalet deltidsarbetslösa. Ett annat tungt vägande skäl är, som också AMS framhåller, det administrativa merarbete som tillämpningen av de gällande reglerna medför hos arbetslöshetskassorna och länsarbetsnämnderna. Den utredning som skall föregå beslut i dessa

ärenden förutsätter dessutom deltagande av arbetsförmedlingen och eventuellt också den lokala fackliga organisationen. Härtill kommer att reglerna av den enskilde ofta upplevs som svårförståeliga, eftersom vederbörande kan tvingas sluta deltidsarbetet för att bli helt arbetslös och därmed berättigad till full ersättning. Ett annat fall då begränsningsregeln måste framstå som svårförklarlig är då någon som söker ett heltidsarbete i väntan på ett sådant arbete accepterar ett av arbetsförmedlingen anvisat deltidsarbete. Att i en sådan situation av icke självförvållad deltidsarbetslöshet drabbas av den nuvarande begränsningen i ersättningsrätten måste naturligtvis ofta av den enskilde upplevas som orättvist.

Mot den nu beskrivna bakgrunden anser jag att övervägande skäl talar för att den nuvarande 50-dagarsregeln med sin generella utformning slopas. I stället bör det i fortsättningen ankomma på AMS att genom föreskrifter begränsa ersättningsrätten i de fall där det kan anses att arbetslöshetsförsäkringen och KAS missbrukas. Det kan nämligen i vissa fall finnas behov av att kunna förhindra att en undersysselsättning normaliseras med arbetslöshetsersättning som utfyllnad av arbetsinkomsten. De fall som jag då främst tänker på är när någon frivilligt slutar en heltidsanställning för att börja arbete på deltid.

2.2 Ersättningsförbjudna dagar

Arbetslöshetsförsäkringen och KAS innehåller regler som hindrar att ersättning betalas ut för vissa dagar. Således får ersättning inte utges för söndagar. För helgdagar som inte infaller på en söndag samt för påskafton, pingstafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton får ersättning utges endast om ersättning utgår för minst två ytterligare dagar under samma kalendervecka och en arbetslös dag infaller omedelbart före eller efter helgen.

I en skrivelse den 4 januari 1983 har SO föreslagit att arbetslöshetsförsäkringen görs om till en renodlad femdagarsförsäkring, där inte bara söndagar utan även lördagar blir ersättningsförbjudna dagar. Enligt SO anknyts därigenom försäkringen bättre till rådande förhållanden på arbetsmarknaden.

För egen del kan jag ansluta mig till SO:s förslag, som medför att reglerna om ersättningsförbud för helgdagar och helgdagsaftnar kan slopas. Förutom att regelsystemet på så sätt bättre anpassas till löneförhållandena på arbetsmarknaden blir det enklare. En sådan ordning underlättar samordningen vid bl.a. sjukdom och förenklar därmed administrationen av försäkringen. Dessutom medför den större rättvisa mellan de försäkrade och är därför mer tilltalande från principiell synpunkt än det system som nu gäller.

Det föreslagna systemet kan medföra vissa marginella försämringar och innebära smärre olägenheter. AMS bör därför ges möjligheter att vid behov medge undantag från den föreslagna regeln.

Vad jag nu har förordat bör inte bara gälla arbetslöshetsförsäkringen. Motsvarande ändringar bör genomföras också i KAS.

2.3 Företagares arbetslöshet m. m.

I såväl arbetslöshetsförsäkringen som KAS gäller att en företagare anses arbetslös först när hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört annat än tillfälligt. Om det finns särskilda skäl kan AMS medge undantag från denna regel.

Kravet att en företagare för att anses som arbetslös skall ha lämnat sin rörelse innebär i allmänhet att han skall ha avyttrat fast egendom och rörelsetillgångar. Det får således normalt inte röra sig om ett tillfälligt eller tidsbegränsat avbrott i verksamheten.

Den omständigheten att avgörandet huruvida arbetslöshet verkligen föreligger när det gäller företagare många gånger är svårt, har motiverat att det finns en möjlighet att i dessa fall ha en längre karenstid än vad som annars gäller. I fråga om företagare kan således de erkända arbetslöshetskassorna föreskriva att en karenstid om högst två månader skall gälla. I KAS är huvudregeln att karenstiden för egna företagare är två månader. Om det finns särskilda skäl, får dock AMS föreskriva att en kortare karenstid skall gälla.

De relativt restriktiva reglerna när det gäller företagares arbetslöshet motiverades vid införandet med att det var angeläget att så långt som möjligt eliminera riskerna för missbruk av arbetslöshetsförsäkringen och KAS. Vidare ville man skapa en garanti mot att kontant stöd vid arbetslöshet blir en inkomstutfyllnad i mindre lönsamma företag.

Frågan om arbetslöshetsbegreppet för företagare uppmärksammas av SO i skrivelsen den 4 januari 1983. SO förordar där en viss utvidgning av ersättningsmöjligheterna vid tillfälligt uppehåll i den egna verksamheten för dem som växelvis arbetar som företagare och anställda. Frågan har också nyligen behandlats i riksdagen med anledning av ett motionsyrkande. I sitt av riksdagen godkända betänkande (AU 1983/84: 7) anförde arbetsmarknadsutskottet att man inte bör göra någon ändring i det gällande arbetslöshetsbegreppet i fråga om dem som helt eller huvudsakligen är egna företagare. När det däremot gäller personer som kombinerar en deltidsanställning med ett begränsat engagemang i ett företag ansåg utskottet att det behövs regler som medger en flexiblare tillämpning än som nu synes vara möjlig.

För egen del vill jag i stort sett ansluta mig till den bedömning som arbetsmarknadsutskottet gör i nämnda betänkande. Motiven för det restriktiva arbetslöshetsbegreppet beträffande företagare äger i huvudsak fortfarande giltighet. I ett par avseenden är jag dock beredd att förorda en uppmjukning av gällande praxis. Således bör enligt min mening personer som rent faktiskt inte deltar i driften av ett företag utan som av formella

skäl är registrerade som t.ex. delägare kunna få ersättning i samband med arbetslöshet i arbete som ligger utanför företaget. Vidare bör den omständigheten att den arbetslöse har ett inregistrerat företag inte ovillkorligen utesluta vederbörande från rätt till arbetslöshetsersättning. Om det kan visas att det inte bedrivs någon verksamhet i företaget och detta inte är tillfälligt, bör ersättning kunna utges. Slutligen vill jag ansluta mig till arbetsmarknadsutskottets tidigare återgivna uttalande angående möjligheten till ersättning för dem som kombinerar en deltidsanställning med ett begränsat engagemang i ett företag. Dessa personer bör ha rätt till ersättning för det inkomstbortfall som uppstår när anställningen upphör. Detta förutsätter naturligtvis att verksamheten i företaget inte utökas i samband med arbetslösheten.

De nu redovisade uppmjukningarna av arbetslöshetsbegreppet ser jag som tillämpningsfrågor som bör kunna lösas inom ramen för det gällande regelsystemet. Några ingrepp i de aktuella lagreglerna erfordras enligt min mening inte.

Som jag nämnde inledningsvis i detta avsnitt kan det gälla en längre karenstid för företagare än vad som gäller för andra grupper. Genom det sätt på vilket dessa regler tillämpas existerar i praktiken inte någon längre karenstid för företagare. Jag förordar därför att reglerna ändras så att karenstiden också för företagare blir fem dagar.

2.4 Omprövning och rättelse av beslut

I arbetslöshetsförsäkringen gäller en besvärordning som innebär att beslut av en erkänd arbetslöshetskassa överklagas hos AMS genom besvär. Över AMS' beslut förs med vissa undantag talan hos försäkringsöverdomstolen. När det gäller KAS överklagas på motsvarande sätt länsarbetsnämndernas beslut hos AMS. Även här är försäkringsöverdomstolen sista instans.

Som framgår av vad jag nu har sagt är AMS första besvärsinstans i arbetslöshetsförsäkringen och KAS. Härutöver har AMS en tillsynsfunktion när det gäller arbetslöshetskassornas och länsarbetsnämndernas hantering av arbetslöshetsersättningarna. Såväl besvärsärendena som tillsynsfunktionen sköts av AMS' försäkringsenhet.

Enligt min mening är det angeläget att minska tillströmningen av besvärsärenden till AMS och därmed minska belastningen på försäkringsenheten som behandlar ca 3 000 sådana ärenden varje år. Detta skulle medföra att ärendebalansen minskar och att väntetiderna i besvärsärendena blir kortare. Det ligger självfallet ett väsentligt rättssäkerhetsintresse i att väntetiderna vid besvärsprövningen kan hållas nere. Det är ett grundläggande krav att en besvärordning är utformad så att den kan erbjuda en såväl snabb som från andra synpunkter betryggande ärendehantering. Förutom dessa fördelar skulle en minskad tillströmning av besvärsärenden kunna frigöra resurser för en effektivare tillsynsverksamhet.

För att uppnå den önskade effekten skulle det besvärösförfarande som sedan några år gäller inom den allmänna försäkringen i tillämpliga delar kunna införas också i arbetslöshetsförsäkringen och KAS.

Den 1 januari 1979 infördes i socialförsäkringen en besvärordning som innebar att försäkringskassorna skulle ompröva varje beslut mot vilket besvär anfördes. Beslutet fick dock ändras endast om klagandens yrkande därigenom i sin helhet bifölls. I annat fall skulle ärendet lämnas över för handläggning till vederbörande försäkringsrätt.

Sedan den 1 april 1982 gäller en utökad omprövningsrätt för försäkringskassorna. Kassorna är i sin omprövning inte längre bundna av den försäkrades yrkande utan kan också meddela beslut varigenom det delvis bifalles. Vidare innebär det nu gällande omprövningssystemet att klaganden, när han har fått del av omprövningsbeslutet, måste ta ett nytt initiativ, om han önskar att ärendet skall tas upp av besvärinstansen. Kassans första beslut är således endast förenat med en rätt för den försäkrade att begära omprövning. Besvärsrätten knyts i stället till det beslut som fattas med anledning av omprövningen.

Erfarenheterna från den allmänna försäkringen visar att den beskrivna ordningen har lett till att många ärenden som tidigare skulle ha föranlett besvär slutligt stannar i försäkringskassorna (se prop. 1983/84: 100 bil. 7 s. 27). Systemet med omprövning har således medfört att de försäkrade har blivit väsentligt mer benägna att nöja sig med den prövning som sker i försäkringskassan. En förklaring till detta torde vara att de försäkrade – även om det nya beslutet inte leder till någon ändring – får större förståelse för besluten, eftersom de får en utförligare motivering. Jag förordar att motsvarande regler införs i arbetslöshetsförsäkringen och KAS. Den närmare utformningen av reglerna återkommer jag till i specialmotiveringen.

2.5 Arbetslöshetsersättning vid barntillsyn

Ett grundläggande villkor för att rätt till arbetslöshetsersättning skall föreligga är att den arbetslöse står till arbetsmarknadens förfogande. Detta innebär bl.a. att den arbetslöse skall vara oförhindrad att ta ett lämpligt arbete om och när det erbjuds. Av den som har vård om barn krävs i princip att barntillsynen är ordnad för ett normalt dagtidsarbete för att vederbörande skall anses stå till arbetsmarknadens förfogande och vara oförhindrad att åtaga sig arbete.

Enligt de föreskrifter som AMS har utfärdat i fråga om barntillsyn vid arbetslöshet är det inte något absolut krav att tillsynen är ordnad genom någon utomstående under arbetslösheten. Tillsynsfrågan skall däremot vara så förberedd att den kan lösas utan längre dröjsmål när ett arbete erbjuds. För den som har haft deltids- eller skiftarbete räcker det med att ha barntillsynen ordnad för att kunna ta ett arbete med motsvarande arbetstider. Vidare får den som är ofrivilligt arbetslös och erbjuds arbete

med ändrade arbetstider den tid på sig som behövs för att ordna barntillsynen. Hur lång tid detta får ta beror på de möjligheter som finns att ordna barntillsyn på orten. Sökanden måste dock vidta de åtgärder som är möjliga för att ordna tillsynen inom rimlig tid.

Till en början vill jag beträffande denna fråga framhålla att den pågående utbyggnaden av barnomsorgen kan väntas medföra att de problem som f.n. finns när det gäller rätten till arbetslöshetsersättning för dem som har vård om barn på sikt minskar. Detta hindrar dock inte att man måste ha stor förståelse för de föräldrar som på grund av arbetslöshet mister barnomsorgsplats vilket kanske i sin tur medför att de inte har rätt till arbetslöshetsersättning. Frågan har också under en lång rad av år uppmärksamats i motioner i riksdagen (se senast AU 1983/84: 7).

Sedan länge har det hävdats att de olägenheter som den på vissa håll otillräckligt utbyggda barnomsorgen förorsakar egentligen inte är ett arbetsmarknadspolitiskt problem som man bör lösa inom ramen för arbetslöshetsersättningarna. Jag delar denna principiella uppfattning. När det gäller bedömningen av huruvida rätt till arbetslöshetsersättning föreligger, måste utgångspunkten vara att den som gör anspråk på ersättning skall vara oförhindrad att åtaga sig förvärvsarbete. Detta får dock inte innebära att man ställer orimliga krav på barntillsynen när det gäller arbetslösa föräldrar.

Enligt min mening bör man i den praktiska tillämpningen av ersättningsreglerna kunna komma fram till en ordning som innebär en rimlig avvägning mellan de olika intressen som här gör sig gällande. Detta är således som jag ser det i första hand en fråga om hur gällande regler skall tillämpas och några direkta ingrepp i lagstiftningen anser jag inte vara nödvändiga.

De föreskrifter som AMS har utfärdat tar i viss utsträckning hänsyn till de problem som kan uppstå för arbetslösa föräldrar som inte har barntillsynen ordnad. I vissa fall medför dock föreskrifterna att rätten till arbetslöshetsersättning går förlorad. Även om detta med hänsyn till de grundläggande ersättningsvillkoren är en konsekvens som aldrig går att helt undvika, anser jag att man skulle kunna utvidga ersättningsrätten i vissa situationer då de nuvarande föreskrifterna hindrar att ersättning utges. De fall som jag då närmast tänker på är när någon i samband med arbetslöshet som är ofrivillig oförskyllt går miste om sin barnomsorgsplats. En sådan förälder bör få behålla rätten till arbetslöshetsersättning under den tid som det tar att på nytt ordna barntillsynen. En förutsättning för detta bör naturligtvis dock vara att vederbörande verkligen aktivt försöker ordna tillsynen.

Jag vill också peka på den roll som kommunerna spelar i det här sammanhanget. Mycket av problemet beror nämligen på de regler som kommunerna tillämpar när det gäller rätten att behålla barnomsorgsplats i samband med arbetslöshet och rätten till förtur till sådan plats när ett arbete erbjuds. Det är min förhoppning att kommunerna så långt som det

är möjligt beaktar de problem som jag har behandlat i det föregående när det gäller rätten till tillgängliga barnomsorgsplatser.

Slutligen vill jag framhålla vikten av att arbetsförmedlingen informerar de arbetssökande om de regler som gäller beträffande barntillsyn och arbetslöshetsersättning. Härigenom kan i många fall undvikas att den arbetssökande på grund av bristande kunskaper om reglernas innebörd går miste om rätten till ersättning.

2.6 Kravet på arbetsgivarintyg

Enligt lagarna om arbetslöshetsförsäkring och KAS gäller ett ovillkorligt krav på att en ansökan om ersättning skall vara åtföljd av ett intyg från arbetsgivaren som utvisar tidigare arbetsförhållanden och de övriga uppgifter som behövs för att rätten till ersättning skall kunna bedömas. Mot detta krav svarar en laglig skyldighet för arbetsgivarna att på begäran utfärda sådant intyg. Denna skyldighet är inte sanktionerad på något sätt.

SO har i skrivelsen den 4 januari 1983 begärt att den ifrågavarande skyldigheten för arbetsgivare sanktioneras med en bötespåföljd. Bakgrunden till SO:s framställning är de svårigheter som uppstår bl. a. när en arbetsgivare försummar skyldigheten att utfärda intyg.

Även om jag har full förståelse för de synpunkter som SO för fram är jag inte övertygad om att införandet av en bötes sanktion är det bästa sättet att komma till rätta med det här problemet. Nackdelen med förslaget är att förfarandet med att döma ut böter ofrånkomligen tar viss tid i anspråk. Dessutom kan man aldrig vara helt säker på att arbetsgivaren, trots bötes-sanktionen, verkligen utfärdar något intyg.

Enligt min mening är det väsentligt att man får en praktiskt fungerande ordning som innebär att ersättningsärendena kan avgöras utan onödigt dröjsmål. Man måste hålla i minnet att det här är fråga om bidrag till de försäkrades resp. stödtagarnas försörjning och att redan en relativt kortvarig fördröjning kan medföra avsevärda problem för den ersättningsberättigade.

Jag förordar därför att kravet på arbetsgivarintyg inte skall vara absolut. Visar det sig att det finns svårigheter att förete intyg, bör kravet således inte gälla. Normalt lär det inte vara några problem att på annat sätt styrka de uppgifter som har betydelse när det gäller att bedöma rätten till ersättning och ersättningens storlek.

Det normala skall naturligtvis också i fortsättningen vara att arbetsgivarintyg företes. Skulle det visa sig att den ordning som jag nu har förordat medför att arbetsgivarna i ökad omfattning underlåter att fullgöra sin skyldighet att utfärda intyg, är jag beredd att överväga lämpliga åtgärder och återkomma med förslag om sådana.

2.7 Förenklningar i KAS-reglerna

Inledande synpunkter

Den största nyheten vid 1973 års reform av det kontanta stödet vid arbetslöshet var införandet av den nya stödformen KAS. Avsikten med denna stödform var att den skulle vara ett komplement till arbetslöshetsförsäkringen och utgöra ett ekonomiskt grundskydd vid arbetslöshet för framför allt olika grupper av nytillträdande på arbetsmarknaden som faller utanför försäkringen. Erfarenheterna från de tio år som KAS nu har funnits visar att stödformen har en viktig funktion att fylla. Inte minst den omfattning som KAS har kommit att få tyder starkt på detta. Antalet stödtagare har således ökat från ca 56 000 år 1974 till ca 144 500 år 1982. Under samma tid har summan av utbetalda ersättningar stigit från ca 65 milj. till ca 521 milj. kr. per år.

Administrationn av KAS sker på så sätt att det i första hand är arbetsförmedlingen som lämnar information om stödet till den som söker eller uppbär stöd. Förmedlingen utför dessutom ett visst grundläggande granskningsarbete. Beslut om KAS fattas av länsarbetsnämnderna som också utfärdar utbetalningsunderlag till de allmänna försäkringskassorna för utbetalning av stödet.

KAS utgår vid arbetslöshet till den som inte är medlem i en erkänd arbetslöshetskassa eller som är medlem, men inte uppfyller medlemsvillkoret eller inte har rätt till ersättning därför att ersättningsperioden har gått till ända sedan medlemmen har fyllt 60 eller i vissa fall 55 år. Annars överensstämmer reglerna i KAS i huvudsak med vad som gäller i arbetslöshetsförsäkringen.

För KAS gäller således samma allmänna villkor för rätt till ersättning som i arbetslöshetsförsäkringen, nämligen att stöd kan utgå om sökanden är arbetslös, arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete i minst tre timmar per dag och i genomsnitt minst 17 timmar per vecka, beredd att anta erbjudet lämpligt arbete, anmäld som arbetssökande på arbetsförmedlingen samt inte kan erhålla lämpligt arbete. För KAS gäller numera att sökanden skall ha fyllt 18 år för att stöd skall kunna beviljas medan motsvarande åldersgräns i försäkringen är 16 år.

När det gäller arbetsvillkoret och de därtill anslutande reglerna om s.k. jämställd och överhoppningsbar tid överensstämmer regelsystemet i KAS i stort sett med vad som gäller i arbetslöshetsförsäkringen. Även i många andra avseenden finns likheter i regelsystemen.

På några punkter skiljer sig emellertid KAS från vad som gäller i försäkringen. Detta gäller till en början möjligheterna att genom olika slag av utbildning kvalificera sig för stödet. Någon motsvarighet till dessa regler finns inte i försäkringen. Andra skillnader är ersättningsperiodens längd och ersättningsbeloppets storlek.

Genom beslut den 26 januari 1983 uppdrog regeringen åt AMS att se över reglerna för KAS. Syftet med översynen var att åstadkomma förenklingar av rutinerna för handläggningen av ärenden rörande KAS hos länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna.

Med en skrivelse den 10 juni 1983 har AMS redovisat översynsarbetet i en rapport. I rapporten läggs fram förslag som innebär ändringar i reglerna om överhoppningsbar tid och det s.k. studievillkoret.

Såsom har framgått av vad jag nu har anfört bygger de grundläggande ersättningsvillkoren i KAS i stor utsträckning på det regelsystem som sedan lång tid har utvecklats i arbetslöshetsförsäkringen. Vid tillkomsten av KAS var det självfallet naturligt att tillgodogöra sig erfarenheterna från försäkringen. AMS' rapport visar emellertid att administrationen av KAS har blivit tungrodd och medför ett inte obetydligt arbete för arbetsförmedlingarna och länsarbetsnämnderna. Det finns flera orsaker till att administrationen av KAS upplevs som besvärlig jämfört med försäkringen.

Arbetslöshetsförsäkringen administreras i första hand av f.n. 45 arbetslöshetskassor. Systemet med arbetslöshetskassor, som täcker så gott som hela arbetsmarknaden, har vuxit fram successivt under en lång följd av år vilket har medfört att de olika kassorna har kunnat anpassa sig till de särskilda förhållanden som råder inom den del av arbetsmarknaden där kassan är verksam. Det gör att kassorna är väl förtrodda med de särförhållanden och speciella problem som råder inom deras respektive områden.

När man i samband med införandet av KAS i stor utsträckning förde över försäkringens regler på denna stödform innebar det att man på varje länsarbetsnämnd lade ett ansvar att behärska alla de speciella frågor och förhållanden som i försäkringen till stor del fördelar sig på de olika kassorna. Detta är en orsak till att administrationen av KAS är betungande för länsarbetsnämnderna och AMS. Ytterligare en förklaring till detta är att arbetsmarknadsverkets hantering av KAS sker helt manuellt utan hjälp av datorer. Arbetslöshetsförsäkringen är däremot i stor utsträckning betjänad av ADB-teknik.

Såsom jag framhöll inledningsvis i detta avsnitt visar utvecklingen av KAS sedan år 1974 att denna stödform har fått stor betydelse för framför allt nytillträdande på arbetsmarknaden. Stödet har emellertid betydelse också för sådana arbetslösa som har endast tillfällig eller i övrigt lös anknytning till arbetsmarknaden. Även om arbetslösa som befinner sig i dessa situationer i första hand behöver stöd genom arbetsmarknadsåtgärder som är inriktade på en planerad och målmedveten start i arbetslivet, råder det ingen tvekan om att KAS har en betydelsefull uppgift att fylla i

arbetsmarknadspolitiken och medverkar till att lösa de ekonomiska svårigheter som kan uppstå innan ett lämpligt arbete kan erbjudas.

Även om de senaste årens inriktning av arbetsmarknadspolitiken – jag tänker då närmast på inrättandet av ungdomsplatserna och ungdomslagen – avsevärt har minskat betydelsen av KAS behövs detta grundskydd vid arbetslöshet som ett komplement till arbetslöshetsförsäkringen också i framtiden. Detta innebär dock inte att man behöver behålla den starka anknytning till försäkringen som f.n. finns. Jag anser att det är angeläget att förenkla regelsystemet i KAS och därmed frigöra resurser inom arbetsmarknadsverket för mer väsentliga insatser inom arbetsmarknadspolitiken. Jag avser därför att nu lägga fram förslag med denna inriktning.

Jag vill dock i detta sammanhang betona att enbart de förslag som jag här lägger fram inte är tillräckliga för att i önskvärd utsträckning förenkla administrationen av KAS. Även de tillämpningsföreskrifter beträffande KAS som AMS har utfärdat, och som i stor utsträckning överensstämmer med motsvarande föreskrifter i försäkringen, är i behov av en översyn i syfte att förenkla handläggningen. Det kan också finnas anledning att överväga om inte länsarbetsnämndens hantering av KAS kan föras över till de allmänna försäkringskassorna.

Jag övergår nu till de konkreta förslag som jag har för avsikt att lägga fram. Vissa av dessa förslag sammanfaller med de förslag som AMS har redovisat i den tidigare nämnda rapporten, medan andra angår frågor som AMS inte har berört.

Till en början vill jag dock erinra om att redan de ändringar som jag i det föregående har förordat i fråga om 50-dagarsregeln, ersättningsreglerna för vissa helgdagar och karenslagena för företagare medför förenklingar av regelsystemet i KAS. Även förslaget om att i vissa fall kunna avstå från kravet på arbetsgivarintyg bör i viss utsträckning underlätta handläggningen. Till detta kommer att införandet av ungdomslagen fr.o.m. årsskiftet innebär att ca 13 000 personer per månad inte längre belastar administrationen av KAS, vilket naturligtvis innebär en inte oväsentlig lättnad i hanteringen.

Ersättningstidens längd

Ersättningsperioderna i arbetslöshetsförsäkringen och KAS är som jag tidigare har påpekat inte överensstämmande. Motivet för denna skillnad är framför allt de skilda syften som de båda stödformerna har. I vissa avseenden är ersättningsperioderna förmånligare i försäkringen medan de i andra avseenden är förmånligare i KAS.

I försäkringen är ersättningstiden 300 dagar för dem som inte har fyllt 55 år och därefter 450 dagar. I KAS är ersättningstiderna mer differentierade. Huvudregeln innebär att stödet lämnas under längst 150 dagar. Har stödtagaren uppnått 55 års ålder innan ersättningsperioden har gått till ända, är ersättningsperioden 300 dagar. Sedan stödtagaren har fyllt 60 år lämnas stöd utan tidsbegränsning. Detta gäller också den som har fyllt 55 år, om

arbetslösheten är av strukturkaraktär. Detta innebär att arbetslösheten skall vara en omedelbar följd av en företagsnedläggning eller bestående driftsförändring och i fråga om företagare att den arbetslöse har nödgats att avveckla sin rörelse som en följd av omfattande eller genomgripande förändring av näringslivet i branschen eller på orten. Rätt till KAS under obegränsad tid tillkommer också den som har uppburit dagpenning från arbetslöshetsförsäkringen under längsta möjliga tid och som har fyllt 60 år eller, i fråga om strukturarbetslösa, 55 år. I såväl arbetslöshetsförsäkringen som KAS gäller att den som har fyllt 65 år inte har någon rätt till ersättning.

De förslag som jag lägger fram i fråga om ersättningstidens längd i KAS syftar främst till att ta bort en del av de skillnader som i detta avseende råder mellan försäkringen och KAS. Vad jag då framför allt tänker på är de möjligheter att uppbära KAS utan tidsbegränsning som nu finns. Enligt min mening är denna ordning principiellt felaktig. Visserligen råder det ingen tvekan om att det för arbetslösa i de aktuella åldersgrupperna normalt är svårare att erhålla ett nytt arbete än vad det är för dem som är yngre. Trots det anser jag att arbetslöshetsersättning utan tidsbegränsning inte är den metod som bör användas för att komma till rätta med dessa problem. Redan när KAS infördes fanns det i och för sig alternativa möjligheter till en stadigvarande försörjning för dem som mot slutet av sin aktiva tid blir arbetslösa. Jag tänker då på möjligheten att erhålla förtidspension på arbetsmarknadsmässiga grunder. Sedan dess har de arbetsmarknadspolitiska medlen utvecklats ytterligare och jag vill här bara erinra om den principiella rätt till beredskapsarbete för dem som inte har fyllt 60 år och som riskerar att bli utförsäkrade som regeringen beslutade om förra året.

Jag föreslår således att de nuvarande möjligheterna att uppbära KAS under obegränsad tid slopas. Med hänsyn till de svårigheter som har visat sig föreligga när det gäller att tillämpa reglerna om strukturarbetslöshet förordar jag att också dessa regler slopas. Detta bör gälla såväl utförsäkrade strukturarbetslösa 55-åringar som sådana arbetslösa 55-åringar som direkt uppbär KAS.

Detta kommer att innebära en betydande förenkling av reglerna om ersättningstid i KAS. Den grundläggande regeln blir liksom hittills att ersättningstiden skall vara längst 150 dagar. Därutöver bör gälla att rätt till ersättning föreligger under 300 dagar för dem som har fyllt 55 år och under 450 dagar för dem som har fyllt 60 år.

Kvalifikationsgrunderna

Såsom jag nämnde inledningsvis är de grundläggande kvalifikationsgrunderna i KAS och arbetslöshetsförsäkringen desamma. Den enda mer påtagliga skillnaden i regelsystemen i detta hänseende gäller den möjlighet att kvalificera sig för KAS genom olika former av utbildning som jag redan har nämnt.

När det gäller det s.k. studievillkoret vill jag förorda vissa förenklingar. Den utbildning som f.n. kan berättiga till KAS är ungdomsutbildning, yrkesinriktad vuxenutbildning på heltid som omfattat minst ett läsår och berättigat till studiesocialt stöd samt arbetsmarknadsutbildning som omfattat minst tre månader. Sökanden skall ha ställt sig till arbetsmarknadens förfogande som arbetssökande genom arbetsförmedlingen inom fem månader från utbildningens avslutande och därefter ha varit arbetssökande under minst tre månader.

I sin rapport pekar AMS bl.a. på de ojämnheter som finns i regelsystemet när det gäller studievillkoret. Medan en utbildning kan kvalificera för KAS som ungdomsutbildning kan det hända att samma utbildning som bedrivs i form av vuxenutbildning inte accepteras, eftersom den inte uppfyller kravet på att vara yrkesinriktad. När det gäller utbildningar inom arbetsmarknadsutbildningen pekar AMS på att flertalet sådana utbildningar som är avsedda för ny- och återinträdande på arbetsmarknaden omfattar mer än 20 veckor.

Rapporten i denna del föranleder mig att föreslå att de två kategorierna ungdoms- och vuxenutbildning slås samman till en kvalifikationsgrund benämnd utbildning på vilken bör ställas kravet att den skall ha bedrivits på heltid, omfattat minst ett läsår och berättigat till studiesocialt stöd. För att undvika de omotiverade skillnader som nuvarande regler medför, bör kravet på yrkesinriktning inte längre uppställas. Jag vill i detta sammanhang också påpeka att inrättandet av ungdomslag för 18- och 19-åringar medför att ungdomsutbildning som särskild kvalifikationsgrund för KAS i stor utsträckning har spelat ut sin roll.

När det gäller arbetsmarknadsutbildning bör denna ha pågått minst fem månader för att kvalificera för KAS. Denna ändring medför att regeln blir mer likställd med det krav på förvärvsarbete som uppställs i arbetsvillkoret.

Kravet på att sökanden skall ha stått till arbetsmarknadens förfogande i minst tre månader i anslutning till utbildningens avslutande har i den praktiska tillämpningen medfört många problem. För att undanröja dessa förordar jag att regeln utformas som ett krav på att sökanden skall ha varit anmäld som arbetssökande eller ha förvärvsarbetat under minst 90 kalenderdagar inom en ramtid av tio månader från utbildningens avslutande. Detta bör kunna undanröja många av de tillämpningssvårigheter som den nuvarande regeln har förorsakat. Dessa 90 dagar skall enligt min mening inte behöva fullgöras i en följd utan bör kunna ligga utspridda under tiomånadersperioden. Det här förslaget innebär också att det nuvarande kravet på att sökanden skall ställa sig till arbetsmarknadens förfogande inom fem månader från utbildningens avslutande kan slopas. Med den nya konstruktionen av studievillkoret förlorar detta krav i betydelse. Dessutom medför detta en förenkling, eftersom kravet har vållat tillämpningsproblem. För att förslaget inte skall medföra försämringar i förhållande till

vad som nu gäller bör införas en regel som innebär att ramtiden kan förlängas med tid då sökanden har varit hindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom, värnpliktstjänstgöring, havandeskap eller vård av eget barn eller adoptivbarn som inte har fyllt två år.

I fråga om studievillkoret vill jag slutligen också förorda ett slopande av förbudet att flera gånger kvalificera sig för KAS genom detta villkor. Regeln torde ha ringa praktisk betydelse samtidigt som den är tvivelaktig från sakliga utgångspunkter.

Jag vill i detta sammanhang också ta upp ett par frågor som har anknytning till arbetsvillkoret. Detta villkor i KAS överensstämmer i stort sett med motsvarande villkor i försäkringen. Det grundläggande kravet är således att den arbetslöse under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde har utfört förvärvsarbete i minst fem månader. I KAS preciseras innebörden av arbetsvillkoret ytterligare genom att det föreskrivs att hänsyn endast får tas till månad då förvärvsarbete har utförts minst tio dagar och minst 70 timmar. Någon motsvarande precisering finns inte i arbetslöshetsförsäkringen.

Med hänsyn till de varierande förhållanden som råder inom de olika arbetslöshetskassorna har de fått en viss frihet att med AMS' medgivande närmare utforma arbetsvillkoret efter förhållandena inom kassans verksamhetsområde. En motsvarande ordning är knappast möjlig att tillämpa i fråga om KAS som gäller över hela arbetsmarknaden. Någon form av precisering av den närmare innebörden behövs därför. Den nuvarande utformningen med krav på arbete under minst 10 dagar och minst 70 timmar har emellertid visat sig svår att administrera närmast på så sätt att arbetsgivarintygen ofta saknar uppgifter om antalet arbetade dagar per månad. Detta medför ett inte obetydligt merarbete med kompletteringar av intygen. Ofta visar det sig också att arbetsgivarna har svårt att överhuvudtaget lämna uppgifter om antalet arbetade dagar.

Jag förordar mot denna bakgrund att den ifrågavarande bestämmelsen ändras till att avse endast ett krav på att arbete skall ha utförts minst 75 timmar för att en månad skall få tillgodoräknas i arbetsvillkoret. Detta bör medföra en väsentlig förenkling av hanteringen av KAS och jag bedömer att det föreslagna tidsmåttet i praktiken kommer att innebära ett krav på arbetets omfattning som ungefär motsvarar det nuvarande kravet.

Jag vill också här beröra en annan ändring som har anknytning till arbetsvillkoret, nämligen reglerna om överhoppningsbar tid vid beräkningen av ramtiden i arbetsvillkoret. Tid som får hoppas över är då sökanden har varit hindrad att arbeta på grund av styrkt sjukdom, värnpliktstjänstgöring, vuxenutbildning, yrkesinriktad rehabilitering, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område och vård av eget barn eller adoptivbarn som inte har fyllt två år.

I sin rapport pekar AMS på att de ifrågavarande reglerna medför att tid som ligger mycket långt tillbaka kan få betydelse för rätten till KAS. Att

införskaffa intyg som styrker överhoppningsbar tid förlänger inte sällan ansökningsförfarandet och ibland är det överhuvudtaget inte möjligt att få fram nödvändiga handlingar. Enligt AMS vore ett sätt att förenkla informationen och handläggningen av KAS att kräva att kvalifikationstiden ligger i så nära anslutning till arbetslösheten som möjligt. I rapporten föreslås därför att den överhoppningsbara tiden maximeras till två år, vilket innebär att tid längre tillbaka än tre år räknat från första arbetslösa dag som arbetssökande på arbetsförmedlingen inte kan påverka rätten till KAS.

Med hänsyn till de skäl som AMS har anfört biträder jag förslaget.

Karensregler m.m.

I KAS krävs att karensvillkoret om fem dagar skall fullgöras under en sammanhängande tid av fem kalenderveckor. Detta krav som inte lär ha någon större praktisk betydelse är bara ägnat att komplicera handläggningen. Jag förordar därför att det slopas.

Ersättningsystemet i KAS är uppbyggt på ett sätt som innebär att stödtagaren under en löpande ersättningsperiod har möjlighet att på nytt uppfylla arbetsvillkoret. Denna prövning görs när den första ersättningsperioden går till ända. Vid omprövningen beaktas det arbete som har utförts under den föregående perioden, vilket medför att förhållanden som ligger långt tillbaka i tiden kan behöva utredas. För att förenkla handläggningen föreslår jag att man vid omprövningen bara skall gå tolv månader tillbaka i tiden.

Slutligen vill jag i detta sammanhang ta upp en regel som har gällt oförändrad sedan KAS infördes. Regeln innebär att ersättning som understiger fyra kr. per dag inte betalas ut. Med hänsyn till den penningvärdesförändring som har ägt rum sedan år 1973 förordar jag att detta belopp höjs till tio kr. Motsvarande regel i arbetslöshetsförsäkringen bör också ändras.

Förutom de ändringar i syfte att förenkla administrationen av KAS som jag i det föregående har förordat, har jag för avsikt att föreslå ytterligare ett par förändringar. Dessa är emellertid inte av någon direkt saklig betydelse och jag återkommer därför till dem i specialmotiveringen.

2.8 Anslagsberäkning

Kostnaderna för dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen, KAS och utbildningsbidragen kan på grund av osäkerheten om den framtida ersättningsnivån och arbetslöshetens omfattning inte beräknas annat än överslagsmässigt. AMS har i sina anslagsberäkningar för budgetåret 1984/85 vid beräkningen av kostnaderna för ersättningen till de erkända arbetslöshetskassorna utgått bl.a. från en arbetslöshet motsvarande 6,3 ersättningsdagar per medlem och år och 3 350 000 försäkrade. AMS har vidare räknat med en genomsnittligt tillförsäkrad dagpenning på 275 kr. och en oförändrad högsta dagpenning. Med dessa förutsättningar beräknar AMS statsbi-

dragen till de erkända arbetslöshetskassorna till 4 766,6 milj.kr., varav 1 668,3 milj.kr. utgör anslagsmedel.

För KAS har AMS räknat med 7,8 miljoner stöddagar, vilket med en 10-procentig reduktion på grund av pension, sjukbidrag och livränta medför ett medelsbehov av 702 milj.kr., varav 245,7 milj.kr. faller på statsbudgeten.

Kostnaderna för staten för utbildningsbidrag till deltagare i arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering har AMS beräknat till 756,4 milj.kr. Antalet deltagare med utbildningsbidrag i arbetsmarknadsutbildning har beräknats till 102 000 och den genomsnittliga utbildningstiden till ca 19 veckor. Antalet deltagare i yrkesinriktad rehabilitering har beräknats till 21 000, den genomsnittliga inskrivningstiden till tolv veckor och utbildningsbidraget till 700 kr. per vecka.

AMS har föreslagit att den grupplivförsäkring som utgår till deltagare i arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering i fortsättningen skall bekostas över samma anslag som utbildningsbidragen, dvs. över anslaget B 3. Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag. Den totala kostnaden för denna grupplivförsäkring kan uppskattas till omkring 15 milj.kr., varav ca 5,2 milj.kr. skulle utgöra anslagsmedel. Jag har i budgetpropositionen (prop. 1983/84: 100 bil. 12) för nästa budgetår tillstyrkt förslaget.

Jag övergår nu till mina medelsberäkningar för budgetåret 1984/85.

För nästa budgetår beräknar jag att arbetslösheten bland arbetslöshetskassornas medlemmar kommer att motsvara 6 ersättningsdagar per medlem och år. Vid en arbetslöshet av denna omfattning och en genomsnittligt tillförsäkrad dagpenning på 265 kr. och 3 350 000 försäkrade blir kostnaderna för statsbidragen 4 563,7 milj.kr., varav 1 597,3 milj.kr. faller på statsbudgeten.

Anslagsbehovet för KAS beräknar jag till 157,5 milj.kr. Jag har då uppskattat antalet stöddagar till 5 miljoner och räknat med en 10-procentig reduktion av stödbeloppet på grund av pension m.m. Vid min beräkning av antalet stöddagar har jag tagit hänsyn till inrättandet av ungdomslagen fr.o.m. årsskiftet 1983/84. Ett stort antal 18- och 19-åringar – som tidigare har fått KAS – är nu sysselsatta i ungdomslag, vilket innebär en betydande minskning av antalet stöddagar.

Jag beräknar statens kostnader för utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering till 688,8 milj.kr. Jag har då uppskattat antalet deltagare med utbildningsbidrag i arbetsmarknadsutbildning till 100 000 och den genomsnittliga utbildningstiden till 18 veckor. För deltagare i yrkesinriktad rehabilitering har jag beräknat utbildningsbidraget till 700 kr. per vecka och arbetssökande och en inskrivningstid om tolv veckor. Antalet deltagare har jag uppskattat till 20 000.

Vid min beräkning av medelsbehovet för utbildningsbidragen har jag tagit hänsyn till att den grupplivförsäkring som tecknas för deltagare i

arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering i fortsättningen bör finansieras över anslaget B 3. Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag samt till att finansieringen bör ske enligt de grunder som gäller för utbildningsbidrag.

I årets budgetproposition har regeringen föreslagit att till Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag för budgetåret 1984/85 skall beräknas ett förslagsanslag av 2 316 650 000 kr. De kostnader för staten som jag nu har beräknat för detta anslag uppgår till 2 447 889 000 kr. I beloppet ingår 4,3 milj.kr. för förvaltningskostnader hos AMS som bestrids över anslaget.

2.9 Övriga frågor

Många av de förslag som jag nu har lagt fram har föranletts av olika framställningar angående arbetslöshetsförsäkringen och KAS. Framställningarna berör dock också en del frågor som jag inte har funnit anledning att närmare gå in på i detta sammanhang. Det är bl.a. frågor om genomförandet av vissa av de förslag som den s.k. ALF-utredningen lade fram i betänkandet Allmän arbetslöshetsförsäkring (SOU 1978: 45). Som exempel på en sådan fråga kan jag nämna arbetsvillkoret. Jag har emellertid övervägt även dessa frågor men funnit att de f.n. inte bör föranleda några förslag. Framställningarna bör anses behandlade genom de förslag som jag nu har lagt fram.

En fråga vill jag dock beröra närmare och det gäller ett fall angående samordningen mellan KAS och sjukförsäkringen som justitieombudsmannen (JO) uppmärksammade för ett par år sedan. Det fallet gällde i korthet en person som förvägrades sjukpenning på grund av att han inte bedömdes som sjuk och arbetsoförmögen. Samtidigt avslogs en ansökan om KAS från samma person med motiveringen att han bedömdes arbetsoförmögen. Utan att lägga någon av de inblandade myndigheterna det inträffade till last såsom fel eller försummelse konstaterade JO att det hela fick tillskrivas den bristande administrativa samordningen mellan de olika stödformerna. JO nöjde sig med att peka på behovet av bättre samordning.

För egen del vill jag efter samråd med chefen för socialdepartementet nöja mig med att instämma i de synpunkter som JO har framfört. Även om den situation som JO redovisar torde vara ytterst ovanlig är det naturligtvis ett starkt önskemål att sådana här fall inte skall inträffa. Vederbörande myndigheter bör självfallet därför etablera samråd i tveksamma fall för att nå fram till en gemensam bedömning. Jag utgår ifrån att detta regelmässigt bör vara möjligt och finner därför att några mer ingripande åtgärder f.n. inte är påkallade.

De regler som jag i det föregående har förordat i fråga om omprövning av beslut av bl.a. arbetslöshetskassorna rör i och för sig en sådan fråga över vilken lagrådets yttrande bör inhämtas. Med hänsyn till att dessa regler i

tillämpliga delar motsvarar redan gällande bestämmelser i lagen (1962: 381) om allmän försäkring, vilka vid sin tillkomst granskades av lagrådet (se prop. 1977/78: 20 och 1981/82: 88), finner jag att remiss till lagrådet i förevarande lagstiftningsärende skulle sakna betydelse. Sådan remiss bör därför inte ske innan regeringen fattar beslut om proposition till riksdagen.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom arbetsmarknadsdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring,
2. lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring

Ändringarna i 12, 13, 21, 24 och 32 §§ fordrar, utöver vad jag har anfört i den allmänna motiveringen, inga ytterligare kommentarer. När det gäller ändringarna i 30, 97 och 99 §§ samt de nya bestämmelserna i 96a och 96b §§ vill jag däremot anföra följande.

30 §

Tillägget skall närmast ses som ett förtydligande. Att någon vid upprepade tillfällen utan giltig anledning har slutat en anställning utgör enligt min mening redan nu ett tyfäll då de strängare avstängningsreglerna bör tillämpas.

96 a §

Bestämmelserna överensstämmer till sin konstruktion med 20 kap. 10 § första och andra styckena lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

I första stycket föreskrivs att beslutet skall omprövas, om det begärs av försäkrad som beslutet angår. Detta gäller dock inte om det är fråga om ett beslut enligt 96b §, dvs. ett beslut om ändring av uppenbart oriktiga beslut. Sådana beslut bör kunna överklagas direkt till AMS och således utan att dessförinnan behöva på nytt omprövas enligt förevarande paragraf.

På samma sätt som en besvärmyndighet skall avvisa besvär om det finns något formellt hinder mot att ta upp dem till prövning skall kassan i motsvarande fall avvisa en begäran om omprövning. I praktiken torde den vanligast förekommande orsaken till avvisning bli att omprövningen har begärts för sent. Mot ett sådant beslut är rättsmedlet besvär.

Det ligger i sakens natur att ett beslut inte får omprövas mer än en gång

enligt denna paragraf. Man kan alltså inte begära omprövning av ett omprövningsbeslut. En annan sak är att ett beslut om ändring enligt 96 b § inte i och för sig förhindrar omprövning enligt 96 a § av arbetslöshetskassans ursprungliga beslut.

Den föreslagna ordningen leder vidare till att AMS och inte arbetslöshetskassorna skall pröva om det finns något formellt hinder mot att ta upp besvär till saklig prövning.

Det är naturligtvis angeläget att kassan gör sin omprövning så skyndsamt som möjligt. Jag förutsätter att tillämpningen av de föreslagna omprövningsreglerna noga följs av AMS, som vid behov får utfärda närmare föreskrifter. Mot den bakgrunden anser jag det inte vara påkallat att i lagen närmare reglera omprövningsförfarandet.

96 b §

Dessa bestämmelser överensstämmer med 20 kap. 10 a § lagen om allmän försäkring. De föreslagna bestämmelserna medför skyldighet för en arbetslöshetskassa att ändra sitt eget beslut om det kommer till kassans kännedom att beslutet innehåller en kvalificerad felaktighet. Är felaktigheten av ringa betydelse får dock, som framgår av andra stycket, ändring underlåtas. Bestämmelserna skall inte innebära någon inskränkning i de särskilda regler om omprövning, indragning, nedsättning och återkrav som finns på andra håll i lagen om arbetslöshetsförsäkring.

De kvalificerade felaktigheter som här avses redovisas under tre olika punkter i paragrafens första stycke. Enligt punkt 1 skall kassan ändra beslut som på grund av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet.

I punkt 2 föreskrivs att ett beslut som har blivit oriktigt därför att det har grundats på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag skall ändras av arbetslöshetskassan.

Punkt 3 avser beslut som har blivit oriktiga på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller liknande orsak. Beslutsfattarna har t.ex. inte känt till eller har missuppfattat en författningsbestämmelse eller felbedömt beslutsunderlaget.

Det kan ibland vara svårt att avgöra om beslutsfattaren har förbisetat eller missuppfattat en lagbestämmelse eller om han har misstagit sig i fråga om en faktisk omständighet som ingår i beslutsunderlaget. För att tolkningsproblem av detta slag inte skall uppkomma har under punkt 3 föreskrivits att kassan skall ändra ett beslut inte bara då en uppenbart felaktig rättstillämpning har legat till grund för beslutet utan också av annan liknande orsak. Ett exempel på en sådan orsak är att det är fråga om en felaktig tolkning av en stadgad praxis.

I övrigt vill jag särskilt framhålla att det är viktigt att det i detta lagrum föreslagna ändringsinstitutet inte hanteras på ett alltför formellt sätt. Kassorna skall således rätta upptäckta felaktigheter även utan yrkande av den

försäkrade. Ändring till nackdel för en enskild får dock självfallet inte göras utan att denne först har fått tillfälle att yttra sig.

En arbetslöshetskassa skall inte ändra beslut som har prövats av AMS även om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. Det kan nämligen inte anses lämpligt att en lägre instans ändrar beslut som har fattats av en högre instans. För att en kassa skall vara förhindrad att ändra ett beslut som har prövats av AMS bör emellertid krävas att styrelsen har prövat beslutet i sak. Har AMS endast meddelat ett avvisnings- eller avskrivningsbeslut, skall detta således inte hindra att kassan ändrar sitt beslut, om förutsättningarna härför är uppfyllda. Inte heller bör hinder föreligga, om AMS har prövat en annan del av målet än den som den ifrågasatta ändringen avser.

Kassans bedömning av huruvida förutsättningarna för ändring enligt nu ifrågavarande regler är uppfyllda skall alltid kunna komma under prövning av högre instans. Begär någon att arbetslöshetskassan skall ändra sitt beslut och finner kassan att detta inte kan ske, bör kassan meddela ett beslut av innebörd att förutsättningarna för ändring inte är uppfyllda. Ett sådant beslut kan sedan överklagas på samma sätt som övriga beslut av en arbetslöshetskassa. Beslutet bör ges skriftlig form med hänsyn till att det här är fråga om ett beslut som går den försäkrade emot.

Enligt andra stycket får ändring underlåtas, om oriktigheten i beslutet är av ringa betydelse. Det kan t.ex. vara fråga om en oriktighet som i och för sig är uppenbar men som endast gäller ett obetydligt belopp. Det kan också vara fråga om en uppenbar felskrivning som saknar betydelse för den beslutet gäller. Upptäcks en felaktighet av detta slag av kassan själv eller vid en inspektion, kan kassan således underlåta att göra ändring i beslutet.

Av tredje stycket framgår att en kassa inte skall kunna ändra ett beslut om en förmån till försäkrads nackdel såvitt gäller förfluten tid, medan däremot sådan ändring i allmänhet bör kunna ske för framtiden. I de fall då den försäkrade har lämnat oriktiga uppgifter eller eljest har förfarit otillbörligt skall liksom hittills, oavsett omprövningsreglerna, återkrav kunna ske.

Bestämmelsen har utformats på så sätt att beslut inte får ändras till försäkrads nackdel, såvitt gäller förmån som har förfallit till betalning, och inte heller i annat fall om synnerliga skäl talar mot det. I allmänhet föreligger det ingen tvekan om vid vilken tidpunkt en viss ersättning förfaller till betalning. Detta inträffar i allmänhet vid den tidpunkt då ersättningen blir tillgänglig för lyftning.

I fjärde stycket har tagits in en bestämmelse om under hur lång tid ändringsmöjligheten enligt denna paragraf står öppen. Huvudregeln är att ändring inte får ske sedan mer än två år har förflutit från den dag då beslutet meddelades. Även efter utgången av denna tid skall dock enligt andra meningen ändring i vissa fall kunna ske, om det först därefter kommer fram sådana omständigheter som bör föranleda att beslutet ändras. Någon absolut tidsgräns har inte angetts i paragrafen.

97 §

Tilläggen i paragrafen fastslår principen att en enskild som är missnöjd med arbetslöshetskassans beslut i första hand skall begära en omprövning av beslutet hos kassan. För att förebygga rättsförluster föreskrivs att en som besvärsskrivelse betecknad handling från en enskild skall behandlas som en begäran om omprövning, om den kommer in innan beslutet har omprövats.

99 §

Genom bestämmelsen i tredje stycket blir reglerna för besvär tillämpliga på omprövningsförfarandet. Det gäller t.ex. tiden och sättet för att begära omprövning.

4.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Ändringarna i 1, 6, 8, 9, 12–15, 17, 24 och 30 §§ föranleder inga kommentarer, utöver vad jag har anfört i den allmänna motiveringen. I fråga om de nya bestämmelserna i 30 a och 30 b §§ samt ändringarna i 27, 31 och 33 §§ vill jag hänvisa till vad jag har anfört i fråga om motsvarande bestämmelser i specialmotiveringen till lagen om arbetslöshetsförsäkring. När det gäller förslaget att upphäva 10 § vill jag endast peka på att bestämmelsen inte längre har någon praktisk betydelse.

5 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
dels att anta förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring,
2. lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd,

dels att

3. till *Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag* för budgetåret 1984/85 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 447 889 000 kr.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
1 Förslag till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring	2
2 Förslag till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarkandsstöd	6
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 1 mars 1984	14
1 Inledning	14
2 Allmänna överväganden	15
2.1 50-dagarsregeln	15
2.2 Ersättningsförbudna dagar	16
2.3 Företagares arbetslöshet m. m.	17
2.4 Omprövning och rättelse av beslut	18
2.5 Arbetslöshetsersättning vid barntillsyn	19
2.6 Kravet på arbetsgivarintyg	21
2.7 Förenklingar i KAS-reglerna	22
2.8 Anslagsberäkning	28
2.9 Övriga frågor	30
3 Upprättade lagförslag	31
4 Specialmotivering	31
5 Hemställan	34
6 Beslut	34

